

[Statsministeren.]

var Medlem af, og derfor var det særlig fremragende, at det var et helt andet Ministerium, vi dengang havde. Jeg vil dog gøre det ærede Medlem opmærksom paa, at jeg tror ikke, at disse Bestemmelser om Landbrugets Priser blev fastlagt, før det var fastslaaet, hvad Landbruget skulde have fra Udlandet, og Vanskeligheden ligger netop i at lægge saadan noget til Rette, saa længe man ikke ved, hvad der kan opnaas fra de udenlandske Markeder. Det heldigste og det lykkeligste vilde være, om Landbruget kunde faa Dækning for Produktionsomkostningerne, saadan at vi ikke her i Landet skulde til at paalægge os den Byrde at holde denne Produktion rentabel, og det er sikkert nødvendigt — det er i hvert Fald vor Opfattelse — at holde denne Produktion rentabel, dels af Hensyn til Landbruget, men ogsaa af Hensyn til Samfundet.

Naar jeg siger: dels af Hensyn til Landbruget, saa tænker jeg paa, at der maa tages et særligt Hensyn, naar man tager Dispositionsretten fra et Erhverv eller en Mand. Og her er paa vigtige Omraader Dispositionsretten taget fra Landbruget. Det er ikke Landbruget eller dets Organisationer, der har Ret til at handle med Landbrugets Varer; det kan formentlig heller ikke være saadan i den Situation, vi handelsmæssigt staar i. Det er Samfundet, der afgør, hvad der skal sælges, og hvad der kan opnaas for det, der sælges. Selvfølgelig bestemmer Samfundet det ikke alene, men forhandler og afgør det til Slut. Det ved det ærede Medlem meget vel; det var jo ham, der sluttede de Aftaler, som Landbruget ikke havde nogen større Indflydelse paa.

Man har altsaa, saadan som Verden nu er, frataget Landbruget Dispositionsretten. Men dertil kommer, at man ogsaa — og det var ogsaa nødvendigt — har frataget Landbruget Dispositionsretten over den Betaling, det faar for sine Varer. Landbrugeren har ikke Ret til at benytte den, som han vil, har ikke Ret til at indkøbe for den i Udlandet det, man mener at have Brug for og haardt Brug for. Man maa aflevere den til Nationalbanken til en af det offentlige i Forvejen fastsat Pris, der ingen Forbindelse har med Tilbud og Efterspørgsel.

Men naar man fratager et helt Erhverv Dispositionsretten, saa har de Organer, der gør det, ogsaa efter min Mening Pligt til at skaffe Erhvervet saadanne Vilkaar, at det har Produktionsmuligheder nogenlunde paa Linie med de øvrige Erhverv her i

Landet. Og saa kommer den rent samfundsmæssige Side af Sagen, at saadan som vor Stilling er, er det ikke blot af Interesse for Landbrugserhvervet, men det er en Livsinteresse for hele Samfundet at have noget at sælge og betale med i Udlandet, for at man derigennem kan faa de Raastoffer, uden hvilke det blev ganske umuligt at bygge det øvrige Erhvervsliv op.

Derfor er det rigtigt, at der her maa træffes en Ordning — og det vil Venstre og Regeringen ogsaa gaa ind for —, en rimelig Ordning paa dette Omraade, naar Tiden dertil er inde. Men rent bortset fra, om Tiden nu har været inde til det noget før, saa ved det ærede Medlem bedre end mange andre i denne Sal, at det er ikke nok, at Regeringen kommer med et Program i den Henseende; der maa ogsaa kunne skaffes et Flertal for Gennemførelsen deraf, og det er der ført mange Forhandlinger om, uden at det er lykkedes at sikre et Flertal for en Løsning af dette Spørgsmaal paa en bestemt Maade her paa Rigsdagen. Det har ikke saa forfærdelig megen Værdi, om det ene eller det andet Parti fremsætter en Udtalelse i den ene eller den anden Retning, naar der ikke er nogen Sandsynlighed, eller lad os sige, naar der ikke næsten er Sikkerhed for, at en saadan Ordning kan gennemføres. Man kan nemlig ikke producere paa det, at der er holdt nogle Taler eller udstedt nogle Resolutioner, der maa være en fast økonomisk Baggrund derfor. Den kan kun Rigsdagen skaffe til Veje, hvis det bliver nødvendigt at foretage Foranstaltninger herhjemme til at skabe Rentabilitet.

Endelig er der fra forskellige Sider rettet nogle Spørgsmaal angaaende Forfatningskommissionen, og man har talt noget om — vel ogsaa med en vis Ironi —, at det var jo ikke nogen Lyntogsart, dette Arbejde havde taget, og det er rigtigt. Dertil er der to Grunde. Efter det sidste Møde, vi havde, var det Mening, at vi skulde fremskaffe noget Materiale til Belysning af Forholdene i de Lande, som vi skulde lære noget af. Der er kommet noget Materiale som ærede Medlemmer af Kommissionen formentlig vil have set, men dog ikke overvældende meget. Men dertil kommer — og det er maaske nok Hovedgrunden til, at der ikke er afholdt en Række Møder —, at vi i Regeringen, og jeg har Indtryk af, at man ogsaa i Rigsdagen har været spændt saa haardt for med det Arbejde, som nu skulde gøres, at man vel kunde holde nogle Møder, hvor man kunde sidde og snakke om det, men en virkelig dybtgaaende Undersøgelse og Forhandling om